

Mantojuma reforma un pašvaldības

Būtiskākās izmaiņas

- Mantojumu vairs nevarēs pieņemt klusējot, ja cita ieinteresētā persona būs uzsākusi mantojuma lietu
- Pēc mantojuma lietas uzsākšanas zvērināts notārs:
 - pārliecinās publisko testamentu reģistrā, vai tajā ir reģistrēts mantojuma atstājēja pēdējās gribas rīkojuma akts;
 - noskaidro fizisko personu reģistrā mantot aicinātos līdz trešajai šķirai ieskaitot un pārdzīvojušo laulāto un informē viņus par mantojuma izsludināšanu ar elektroniski parakstītu vēstuli, ja ir aktivizēta oficiālā elektroniskā adrese, kā arī nosūtīt vēstuli uz deklarēto dzīvesvietu un citu mantojuma lietā zināmo adresi;
 - noskaidro, vai uz mantojuma atstājēja vārda ir reģistrēta manta Valsts vienotajā datorizētajā zemesgrāmatā, Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā, Transportlīdzekļu un to vadītāju reģistrā, Uzņēmumu reģistrā un kontu reģistrā; pēc Valsts vienotajā datorizētajā zemesgrāmatā, Komercķīlu reģistrā un Kredītu reģistrā pieejamās informācijas noskaidro mantojuma atstājēja kreditorus, kuru prasījumi ir nodrošināti ar hipotēku vai komercķīlu.
- **BET joprojām nenoskaidro NIN parādus, lai arī notāriem tāpat kā Zemesgrāmatām ir iespējams automatizēti tos izgūt no pašvaldību IT sistēmā, lai arī LPS lūdza**
- Pašvaldībām joprojām pašām ir jāpiesaka kreditoru pretenzijas (NIN parādi) notāra sludinājumā noteiktajā termiņā
- Mantiņieki par mantojuma atstājēja kreditoru prasījumiem atbild tikai mantojuma apmērā

Mantojuma saraksts

Katram mantojumam jā sastāda mantojuma saraksts. Ziņas par mantojuma atstājējam piederējušo mantu mantojuma sarakstā iekļauj notārs un mantot aicinātie. Citu mantojuma sarakstu (arī kreditori) var prasīt sastādīt arī zvērinātam tiesu izpildītājam.

709. Mantojuma atstājēja kreditoriem, kas sludinājumā par mantojuma atklāšanos noteiktajā termiņā pieteikuši savas kreditoru pretenzijas, un kreditoriem, par kuriem ziņas mantojuma lietā ir iekļāvis notārs, ir tiesības iepazīties ar mantojuma sarakstu, un tie var apstrīdēt mantinieku sastādītajā mantojuma sarakstā norādīto mantotās mantas vērtību, ko novērtējuši paši mantinieki, un prasīt, lai notārs uzdod tiesu izpildītājam sastādīt mantojuma sarakstu, ja tāds jau nav sastādīts. Ja mantojuma lietā ir gan mantinieku sastādīts mantojuma saraksts, gan tiesu izpildītāja sastādīts saraksts, priekšroka dodama mantojuma sarakstam, ko sastādījis tiesu izpildītājs.

2025. gada 1. janvārī stājās spēkā arī saistītie grozījumi:

MK 2019. gada 19. novembra noteikumos Nr. 543 “Mantojuma inventāra saraksta sastādīšanas kārtība”,
grozot arī nosaukumu uz “Mantojuma saraksta sastādīšanas kārtība”.

- MK noteikumos Nr. 1248 “Noteikumi par mantojuma apliecību paraugiem” un MK noteikumos Nr. 618 “Noteikumi par mantojuma reģistra un mantojuma lietu vešanu”.

LPS panāca NIN parādu prioritātes saglabāšanu pirms nodrošinātajiem kreditoriem (pārsvarā hipotekārie kreditori)

Tieslietu ministrijas iesniegtā redakcija

Norēķinoties ar mantojuma atstājēja kreditoriem, mantiniekiem jāievēro prasījumu priekšrocība, vispirms sedzot nodrošināto kreditoru prasījumus un sludinājumā par mantojuma atklāšanos norādītajā termiņā pieteiktos nodokļu prasījumus.

LPS lūgtā un 3.lasījumā Saeimā atbalstītā redakcija:

Norēķinoties ar mantojuma atstājēja kreditoriem, mantiniekiem jāievēro prasījumu priekšrocība, **vispirms sedzot uz mantu gulstošo nodokļu prasījumus** un pēc tam nodrošināto kreditoru prasījumus.”

Grozījumi Notariāta likumā

**Līdz 2025.gada 1.janvārim
pašvaldība varēja lūgt izsludināt
mantojuma atklāšanos tikai kā
kreditors**

Redakcija līdz 01.01.25.

*294. Izsludināt mantojuma atklāšanos var lūgt
mantinieks, persona, kurai ir tiesības mantot
pēc mantot aicinātā (substitūts, pēcmantinieks),
testamenta izpildītājs, mantojuma aizgādnis un
personas, kas pieteikušas pretenzijas uz
mantojumu kā legatāri vai kreditori.*

**No 2025.gada 1.janvāra
pašvaldība var lūgt izsludināt
mantojuma atklāšanos par tās
teritorijā esošu nekustamo
īpašumu, kas piederēja
mantojuma atstājējam**

Redakcija no 01.01.25.

*294. Izsludināt mantojuma atklāšanos var lūgt
mantinieks, persona, kurai ir tiesības mantot
pēc mantot aicinātā (substitūts, pēcmantinieks),
testamenta izpildītājs, pašvaldība, kuras
teritorijā atrodas mantojuma atstājējam
piederējušais nekustamais īpašums,
pašvaldības iestāde, kura uzskatāma par
ieinteresēto personu mantojuma lietā,
nekustamā īpašuma kopīpašnieks, legatāri vai
kreditori, juridiskā persona, kuras dalībnieks bija
mantojuma atstājējs, un mantojuma atstājēja
parādnieki.*

2024. gada 17. decembra Ministru kabineta noteikumi «Grozījumi Ministru kabineta 2008. gada 4. augusta noteikumos Nr. 618 "Noteikumi par mantojuma reģistra un mantojuma lietu vešanu» I

MK (projektā 24-TA-2547) neatbalstīja LPS lūgumus:

- izteikt 3.punktu šādā redakcijā:
Mantojuma reģistru veido, izmantojot datorprogrammu, kas nodrošina, lai mantojuma lietas numurs un datums reģistrā parādītos automātiski un nebūtu labojams, **kā arī nodrošinot visu datu esību mašīnlasāmos formātos, kā arī to automātisku nodošanu valsts un pašvaldību informāciju sistēmām.**
- **papildināt mantojuma reģistru ar datu laukiem**, kas nepieciešami nekustamā īpašuma nodokļa administrēšanai, kā arī citos procesos. Uzsveram, ka nav pieņemami valsts informāciju sistēmā mantojuma reģistrā nenodrošināt mašīnlasāmus datus, kas nepieciešami citos valsts un pašvaldību procesos.

4.9.**termiņš mantojuma pieņemšanai**, kas noteikts sludinājumā par mantojuma atklāšanos;
4.10. **mantojuma atstājējam piederošie nekustamie īpašumi Zemesgrāmatā un Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā**, par katru nekustamo īpašumu: kadastra numurs, īpašumā ietilpstošo nekustamā īpašuma objektu kadastra apzīmējumi, kā arī mantojuma atstājēja īpašuma tiesību daļas uz katru no objektiem, minētos datus izgūst minētajām valsts informācijas sistēmām;
4.11. mantojuma atstājēja **nekustamā īpašuma nodokļa parāda apjoms**, ja tāds eksistē, minētos datus izgūst no nekustamā īpašuma nodokļa administrēšanas sistēmas;
4.12. katra mantojuma atstājēja **mantinieka, kas pieņēmis mantojumu un pierādījis tiesības mantot, vārds, uzvārds, personas kods**, ja tāds piešķirts;
4.13. ja mantojuma sarakstā ir nekustamie īpašumi Latvijā, **katra mantinieka mantotās daļas no katra nekustamā īpašuma**, vai mantotās daļas no katra īpašumā ietilpstošā nekustamā īpašuma objekta, ja īpašuma sastāvā esošie objekti tiek mantoti dažādās daļās, norādot kadastra numurus un kadastra apzīmējumus.
- papildināt noteikumus ar jaunu punktu šādā redakcijā, lai novērstu manuālās darbības un taupītu publiskos resursus, netērējot cilvēkstundas datu saņemšanai un ievadei nekustamā īpašuma nodokļa administrēšanas programmatūrā, kurus elektroniski rada notāri un kuriem jābūt valsts informācijas sistēmā Mantojuma reģistrs.
 - Ja mantojuma atstājējam ir piederoši nekustamie īpašumi Zemesgrāmatā un Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā, **Mantojuma reģistra dati, kas nepieciešami nekustamā īpašuma nodokļa administrēšanai, automatizēti tiek nodoti pašvaldībai**, kuras teritorijā atrodas nekustamais īpašums, t.sk. **par datumu līdz kuram jāiesniedz kreditora pretenzija par nekustamā īpašuma nodokļa parādu.**

2024. gada 17. decembra Ministru kabineta noteikumi «Grozījumi Ministru kabineta 2008. gada 4. augusta noteikumos Nr. 618 "Noteikumi par mantojuma reģistra un mantojuma lietu vešanu» II

MK (projektā 24-TA-2547) **neatbalstīja LPS lūgumus:**

- Ņemot vērā Zemesgrāmatu likuma 1.pantā noteikto: "Nekustamo īpašumu ierakstīšana un lietu tiesību nostiprināšana ir obligāta", lūdzām noteikumus papildināt ar jaunu nodaļu, lai mazinātu birokrātisko slogu un **automatizētu mantoto tiesību par nekustamajiem īpašumiem ierakstīšanā Zemesgrāmatā**, jo mantinieki gribu mantot nekustamo īpašumu jau ir izteikuši.

- Pievienot jaunu MK protokoluzdevumu:

Tieslietu ministrijai līdz _____ izvērtēt nepieciešamību veikt grozījumus citos normatīvajos aktos, lai nodrošinātu īpašuma tiesību uz mantoto nekustamo īpašumu, kas ierakstīts Zemesgrāmatā, obligātu nostiprināšanu mantiniekiem ar vismazāko birokrātisko slogu un saprātīgā laikā pēc mantinieka apstiprināšanas mantojuma tiesībās, kā arī mantojumā ietilpstoša un Zemesgrāmatā ierakstīta nekustamā īpašuma sadales starp mantiniekiem.

- Pievienot jaunu Pārejas noteikumu punktu

"Līdz brīdim, kad Mantojuma reģistrs tiks papildināts un nodrošinās automatizētu datu nodošanu nekustamā īpašuma nodokļa administrācijām, notārs uz pašvaldības oficiālo elektronisko adresi, ja mantojuma masas sastāvā ietilpst pašvaldības teritorijā esošs nekustamais īpašums, nosūta:

1) **datus** vai dokumentus **par mantojuma atklāšanās izsludināšanu**, noteikti iekļaujot mantojuma atstājēju vārdu, uzvārdu, personas kodu, ja tāds piešķirts.

2) **datus** vai dokumentus **par katru mantinieku, kas pieņēmis mantojumu un pierādījis tiesības mantot**, noteikti iekļaujot mantinieka vārdu, uzvārdu, personas kodu, ja tāds piešķirts, katra mantinieka mantotās daļas no katra mantotā nekustamā īpašuma, vai mantotās daļas no katra īpašumā ietilpstošā nekustamā īpašuma objekta, ja īpašuma sastāvā esošie objekti tiek mantoti dažādās daļās, norādot kadastra numurus un kadastra apzīmējumus."

2024. gada 17. decembra Ministru kabineta noteikumi «Grozījumi Ministru kabineta 2008. gada 4. augusta noteikumos Nr. 618 "Noteikumi par mantojuma reģistra un mantojuma lietu vešanu» III

Latvijas valstspiederīgo, kuru nāves fakts ir reģistrēts Fizisko personu reģistrā un kuriem joprojām ir nostiprinātas īpašumtiesības Zemesgrāmatā, skaits ir ārkārtīgi liels:

	Grupa-Miršanas gadi (gadu skaits, kopš nāves gada)	Personu skaits, kuri ir īpašnieki	Personas bez parādiem	Īpašumu skaits	Objektu skaits
1	1993-1998 (31 līdz 26 gadi)	225	109	229	308
2	1999-2000 (25 līdz 24 gadi)	245	120	253	378
3	2001-2005 (23 līdz 19 gadi)	920	463	971	1 439
4	2006-2010 (18 līdz 14 gadi)	1 551	811	1 642	2 519
5	2011-2015 (13 līdz 9 gadi)	2 090	1 091	2 284	3 548
6	2016-2020 (8 līdz 4 gadi)	3 088	1 521	3 594	5 592
7	2021-2022 (3 līdz 2 gadi)	2 605	1 356	3 334	5 221
	KOPĀ:	10 724	5 471	12 307	19 005

- Valstij piekritīgais nekustamais īpašums laicīgi netiek identificēts
- Ir iespējams netērēt laiku un resursus (gan privātpersonu, gan publiskā sektora) manuālām darbībām, kas šobrīd tiek veiktas uzsākot mantojuma lietas.
- Valsts informāciju sistēmās – Fizisko personu reģistrā, Zemesgrāmatā un Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā ir strukturēti un mašīnlasāmi dati
- Ir iespējams mantojuma lietas uzsākšanas automatizācija par to Latvijas valsts piederīgo mantojumiem, kuriem Zemesgrāmatā ir reģistrēti nekustamie

MK (projektā 24-TA-2547) neatbalstīja LPS lūgumu uzdot Tieslietu ministrijai

“Tieslietu ministrijai līdz 01.03.2025. iesniegt noteiktā kārtībā Ministru kabinetā normatīvo aktu projektus, kas paredzēs mantojuma lietas uzsākšanu bez iesnieguma, attiecībā uz mantojumu, kuru atstājis Latvijas valsts piederīgais, kas reģistrēts Fizisko personu reģistrā un kura pēdējā deklarētā dzīvesvieta bija Latvijā, un uz kura vārda Zemesgrāmatā un Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā ir reģistrēts nekustamais īpašums, gadījumos ja noteiktā laikā no mantojuma atklāšanās Mantojuma reģistrā nav reģistrēta mantojuma lieta. Projektā paredzot, ka Notāru padomei mantojuma lietas uzsākšanai tiek nodoti automatizēti savietoti Fizisko personu reģistra, Zemesgrāmatas un Nekustamā īpašuma valsts kadastra reģistra dati.”

2008. gada 4. augusta noteikumi Nr. 618 "Noteikumi par mantojuma reģistrāciju un mantojuma lietu vešanu» būtu jāgroza

- Lai tie atbilstu Valsts informācijas sistēmu likuma 6.panta pirmajai, otrajai un trešajai daļām:
"(1) Valsts informācijas sistēmas apvieno integrētā valsts informācijas sistēmā.
(2) **Aizliegts vākt no datu subjektiem** un ievadīt valsts informācijas sistēmu datu bāzēs datus, **kas ir pieejami integrētā valsts informācijas sistēmā.**
(3) Valsts informācijas sistēmu darbības gaitā **informācija par datu subjektu un tam piekritīgajiem reģistrējamiem objektiem reģistrējama tikai vienu reizi atbilstošajā reģistrā** — integrētā valsts informācijas sistēmā normatīvajos aktos noteikto reģistrējamo objektu identificēšanai, **nodrošinot datu aktualizāciju un iekļaušanu citā valsts informācijas sistēmā.**"
- Arī Deklarācijā par Evikas Siliņas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību ir norādīts: "Konkurētspējas pamatā ir" .. "spēja izmantot tehnoloģiju sniegtās iespējas".
- LPS ieskatā ir nepieņemami neievērot Valsts informācijas sistēmu likumu, kā arī valdības deklarāciju, neizmantojot tehnoloģiju sniegtās iespējas, tādējādi nenodrošinot pašvaldības kā nekustamā īpašuma nodokļa administratores ar mašīnlasāmiem un automatizēti saņemamiem datiem par Latvijā esošu nekustamo īpašumu mantiniekiem, lai gan šos datus notāri rada tikai un vienīgi izmantojot datorus, nevis rokrakstā.